

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
De heer Eric van der Burg
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Postadres
Postbus 10887
1001 EW Amsterdam

Centraal Bureau
Droogbak 1d, Amsterdam
Telefoon 020-531 76 00
Fax 020-420 35 28

info@deregenboog.org
www.deregenboog.org

IBAN
NL79 TRIO 0379 3155 64
t.n.v. De Regenboog Groep

KvK: 41198390

Datum

25 mei 2022

Onderwerp

Betreft: oudere ongedocumenteerde Surinamers

Geachte heer van der Burg,

Met deze brief willen wij uw aandacht vragen voor de positie van Surinamers die als oud-Nederlanders al lange tijd ongedocumenteerd in Nederland verblijven.

Deze groep heeft sinds 1975 door de Toescheidingsovereenkomst de Nederlandse nationaliteit verloren en de Surinaamse nationaliteit gekregen. Zij verblijven al decennialang ongedocumenteerd in Nederland. Veel van hen hebben hier hun gehele familie en sociale netwerk. Terugkeer naar Suriname is geen realistische optie. Wij vinden de situatie waarin velen zich bevinden inhumain en zoeken met juristen, wetenschappers en mensenrechten-deskundigen naar een goede oplossing.

Hieronder schetsen wij in het kort de problematiek en presenteren wij een aantal voorstellen om hun uitzichtloze situatie op te lossen.

1. Achtergrond

De doelgroep behelst langdurig verblijvende ongedocumenteerden in Nederland met de Surinaamse nationaliteit, die vóór 1975 zijn geboren. Dit jaar is belangrijk omdat Suriname toen onafhankelijk werd en als gevolg daarvan verloren de Surinamers die destijds woonachtig waren in de Republiek Suriname in principe de Nederlandse nationaliteit. Dat gebeurde d.m.v. de Toescheidingsovereenkomst. De groep is derhalve geboren als Nederlander in het Overzeese Rijksdeel van Nederland, Suriname, en kreeg in 1975 de Surinaamse nationaliteit.

De groep oudere ongedocumenteerde Surinamers die nu in Nederland verblijft kwam naar Nederland in de jaren '80 en begin jaren '90. Een deel van hen vluchtte naar Nederland naar aanleiding van de politieke onrust die volgde op de staatsgreep van Bouterse cs. Een ander deel kwam naar Nederland met het doel gezinshereniging of om andere redenen. Om uiteenlopende redenen hebben zij de mogelijkheid gemist om indertijd een verblijfsvergunning of Nederlandse nationaliteit te verkrijgen.

Inmiddels verblijft er een kleine groep oudere Surinamers hier al zéér lang: 20, 30 of zelfs 40 jaar. Het langdurig verblijf betekent tevens dat men hier familie heeft, waaronder partners, kinderen, kleinkinderen, broers en zussen en overige familieleden en dat er in veel gevallen geen familie meer is in Suriname. De familieleden hebben bijna allen de Nederlandse nationaliteit. Meestal hebben de oudere ongedocumenteerde Surinamers vóór de Wet op de Identificatieplicht en de Koppelingswet legaal gewerkt, en werken zij nu, door de situatie gedwongen, illegaal. Sommigen hebben periodes legaal in Nederland verbleven, bv. op grond van verblijf bij een Nederlandse partner.

Terugkeer naar Suriname is voor de meesten geen optie omdat hun gehele sociale netwerk – waaronder hun legaal verblijvende familieleden - in Nederland is. De Surinaamse autoriteiten ondernemen geen actie om deze groep te helpen met terugkeer naar Suriname. Regelmatig komen deze Surinamers in vreemdelingendetentie terecht, waarbij zij na het verstrijken van enige tijd weer worden vrijgelaten door de rechter omdat er geen concreet zicht op uitzetting is.

Volgens de GGD Amsterdam zijn er tussen de 500 en 1250 oudere ongedocumenteerde Surinamers in Amsterdam. Wij beschikken niet over cijfers in de rest van het land. Van de gemeente Rotterdam begrijpen we dat de groep in die stad zeer klein is.

2. Juridische problematiek

Sinds 2020 zijn wij in overleg met juristen, advocaten en mensenrechten-specialisten om een oplossing te vinden voor deze uitzichtloze situatie. Daarnaast is in 2021 – mede op initiatief van De Regenboog Groep - de Werkgroep Oudere Ongedocumenteerde Surinamers opgericht in het kader van de RegieGroep Ongedocumenteerden Amsterdam. In deze Werkgroep participeren naast ngo's, IND en de DT&V en andere rijkspartijen. Doel van de werkgroep is om een duurzame oplossing te vinden voor deze groep mensen.

Op basis van het door ons ingewonnen advies van advocaten en mensenrechtendeskundigen begrijpen wij dat de groep in principe onder twee juridische kaders zou kunnen vallen: het juridisch kader wedertoelating en het juridische kader onder artikel 8 EVRM, d.w.z. het mensenrecht op familie- en privéleven.

Wedertoelating

Uit de wet- en regelgeving volgt dat een in Nederland geboren en getogen oud-Nederlander in aanmerking komt voor een verblijfsvergunning met het verblijfsdoel 'wedertoelating'.¹ Volgens deskundigen zou het logisch zijn dat de doelgroep hieronder valt, ware het niet dat de wetgeschiedenis (Stb. 2000, 497) duidelijk benoemt dat de doelgroep gelimiteerd is tot spijtoptanten uit landen als Amerika, Canada, Zuid-Afrika of Australië (d.w.z. witte oud-Nederlanders). En dus niet Suriname. Dit wetsartikel vormt de huidige weergave van een lange beleidslijn ontwikkeld sinds de onafhankelijkheid van Indonesië om te voorkomen dat oud-Nederlanders uit voormalige koloniën naar Nederland komen. Daarbij speelde onderscheid op grond van huidskleur dan wel herkomst onmiskenbaar een bepalende rol. Dat blijkt niet direct uit het wetsartikel zelf, maar wel uit de wetgeschiedenis en de praktijk.

Een andere optie vormt volgens onze adviseurs sub e van hetzelfde wetsartikel, d.w.z. de mogelijkheid om als oud-Nederlander een verblijfsvergunning voor wedertoelating te verkrijgen als die oud-Nederlander buiten Nederland geboren is, in een ander land woont dan dat waarvan hij onderdaan is, en bijzondere banden heeft met Nederland. Ook hier zou het logisch zijn om te stellen dat de oudere Surinamers hieronder vallen, maar dat is niet de bedoeling van de wetgever geweest. In de praktijk verleent de IND deze verblijfsvergunning zelden of nooit aan de oudere Surinamers.²

Wij begrijpen dat de conclusie van bovenstaande zou kunnen zijn dat de rode draad in dit juridische kader zou kunnen zijn dat oudere, Surinaamse oud-Nederlanders niet onder het kader wedertoelating te laten vallen, en dat daarmee sprake zou kunnen zijn van discriminatie op grond van ras, dan wel herkomst. Meer specifiek: indirect onderscheid in strijd met artikel 1 van de Grondwet, en o.a. artikel 8 jo. artikel 14 EVRM.

Toelating vanwege schrijnende omstandigheden

¹ Zie artikel 3.51 lid 1 sub d Vb 2000.

² Zie bv. de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRVs) met het kenmerk ECLI:NL:RVS:2020:2335.

Na het verplaatsen van de discretionaire bevoegdheid van de Staatssecretaris naar de IND, wordt er weinig gebruik gemaakt van deze optie. Onze juridische adviseurs betogen dat de situatie van de groep oudere ongedocumenteerde Surinamers aanleiding zou moeten kunnen geven tot het loslaten van een terughoudend beleid in deze.

Deze mening wordt versterkt doordat de ABRvS recentelijk in een aantal uitspraken heeft gesteld dat er geen reden meer is voor een terughoudende toetsing door de bestuursrechter.³ Dat betekent dat rechters vanaf nu indringender zullen toetsen in zaken zoals deze. Het is dan ook redelijk om te stellen dat een rechter deze uitvoeringspraktijk niet meer toelaatbaar zal achten gezien de discriminatoire aard ervan.

Artikel 8 EVRM

Het tweede juridische kader dat volgens onze adviseurs relevant is voor de oudere Surinamers is het recht op familie- en privéleven, ofwel het beroep op artikel 8 EVRM. Gezien het langdurige, illegale verblijf van de doelgroep, zal er in ieder geval niet ter discussie staan dat sprake is van privéleven dat in principe bescherming verdient onder artikel 8 EVRM. Dan gaat het alleen nog om de belangenafweging, d.w.z. een afweging van belangen van de Nederlandse staat t.o.v. belangen van de individuele vreemdeling.

In 2014 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zich in het arrest *Jeunesse* uitgelaten over het onvrijwillig verlies van de Nederlandse nationaliteit door de Toescheidingsovereenkomst.⁴ Het Hof stelt in het arrest dat de bijzondere positie van Surinamers van vóór 1975, met hun onvrijwillig ('not by her own choice') verlies van de Nederlandse nationaliteit, een uitzonderlijke omstandigheid behelst.

Het feit dat Surinamers zoals in de doelgroep zijn geboren als Nederlander maakt dat hun positie daarom niet met die van elke willekeurige andere vreemdeling kan worden gelijkgesteld. Dit vormt onderdeel van de '*exceptional circumstances*' die het Hof aanhaalt in het arrest.

Ook de ABRvS heeft in een uitspraak uit 2020 overwogen dat het feit dat een Surinaamse, oud-Nederlandse vrouw maar liefst 42 jaar de Nederlandse nationaliteit heeft gehad en o.a. in Nederland kinderen en kleinkinderen had, maakt dat haar belangen zwaarder wegen.⁵

De hogere rechters volgen dus de lijn, dat alleen het restrictieve toelatingsbeleid als relevant belang voor de Nederlandse staat niet zwaarwegend kan zijn. Dat is ook passend gezien het koloniale verleden tussen Nederland en Suriname. De doelgroep voelt zich tot de dag van vandaag onderdeel van het Nederlandse Koninkrijk. Zij voelen zich nog steeds Nederlander.

Het probleem is nu dat met name de positie van het onvrijwillig verlies van de Nederlandse nationaliteit voor Surinamers nooit is verwerkt in het beleid, terwijl daar wel reden toe is.

Uiteraard kunnen er ook dan in individuele gevallen andere belangen van de Nederlandse staat zwaarder wegen. Denk bijvoorbeeld aan een zwaar strafblad. Dit neemt niet weg dat, gezien de stand van de jurisprudentie, het gerechtvaardigd is om het onvrijwillige verlies van de Nederlandse nationaliteit wegens de Toescheidingsovereenkomst expliciet als zwaarwegend belang aan de zijde van de vreemdeling op te nemen in de belangenafweging.

Uiteindelijk behelst de belangenafweging een toets met welk land de vreemdeling in kwestie sterkere banden heeft. Juist voor deze doelgroep is het onderscheid tussen Nederland en Suriname zinledig:

³ O.a. een uitspraak van 2 februari 2022 met het kenmerk ECLI:NL:RVS:2022:285.

⁴ ECLI:CE:ECHR:2014:1003JUD001273810.

⁵ ECLI:NL:RVS:2020:2335.

zij zijn immers in het Overzeese Rijksdeel van Nederland geboren en getogen. Juist voor deze doelgroep is er geen helder onderscheid tussen de twee landen te maken v.w.b. taal, cultuur, opvoeding, familie, etc. Bezien vanuit het koloniale verleden waarin Nederland haar cultuur heeft opgelegd aan de Surinaamse bevolking, is dit ook logisch.

3. Oplossingen

In ons overleg binnen de LVV (zie hierboven), blijkt dat het beleidskader zoals het er nu ligt onvoldoende ruimte biedt voor de IND om voor deze doelgroep een positief besluit te kunnen nemen indien er sprake is van privéleven en de 'exceptional circumstances' waar het Europees Hof over spreekt in Jeunesse.

Daarom hebben onze juridische adviseurs voorgesteld om u te verzoeken om de IND betere handvatten te geven voor deze doelgroep. Concreet zou in de IND werkinstructie over artikel 8 EVRM, dan wel de Vreemdelingencirculaire par. B1/3.8.3, het onvrijwillige verlies van de Nederlandse nationaliteit van Surinaamse oud-Nederlanders, conform het arrest Jeunesse, expliciet benoemd moeten worden als een zwaarwegend belang aan de zijde van de vreemdeling.

Deze aanpassing zou de IND in de gelegenheid stellen om een evenwichtiger afweging te maken ten gunste van de Surinamers die dankzij de innige band met Nederland en na hun langdurige verblijf hier onderdeel zijn van de Nederlandse samenleving, en voor wie terugkeer naar Suriname geen optie is omdat familie en hun sociale netwerk zich in Nederland bevinden.

Een aanpassing van de uitleg van artikel 3.51 Vb biedt tevens een oplossing, namelijk door vast te leggen dat ook het voormalig Overzeese Rijksdeel Suriname gekwalificeerd wordt als Nederlands grondgebied onder artikel 3.51 lid 1 sub d Vb.

Tenslotte, is er eerder door verschillende partijen in de Tweede Kamer een motie opgesteld met het voorstel om een pardonregeling te bieden voor Surinaamse oud-Nederlanders, geboren vóór 1975, die nu al jaren ongedocumenteerd op Nederlands grondgebied leven.⁶ Dit voorstel is al in 2013 voorgesteld door Comite 1-7-2013 in een brief aan de regering dd 19-6-2013. Een pardon zou, los van de bestaande wet- en regelgeving, tevens een oplossing kunnen bieden.

Er zijn derhalve verschillende mogelijkheden om de doelgroep de rechtspositie te geven die zij, gezien hun bijzondere omstandigheid als oud-Nederlander geboren in het Overzeese Rijksdeel van Nederland, verdienen. Wij treden graag met u in overleg welke oplossing het meest passend is.

Dank voor uw aandacht.

Met vriendelijke groet,

Iwan Leeuwin
Namens Comite 1-7-2013
Dr Frederiek de Vlaming
Namens De Regenboog Groep

Contact: Frederiek de Vlaming, F.deVlaming@uva.nl, 06-53866613

⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2021–2022, 35 925 VI, nr. 114.